

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

Kód oboru: 7502R023

Název bakalářské práce:

**ZÁVISLOST NA NEALKOHOLOVÝCH DROGÁCH A PÁCHÁNÍ TRESTNÉ
ČINNOSTI**

NON-ALCOHOLIC DRUGS ADDICTION AND COMMISSION OF CRIMES

Autor:

Ivana Vorlíčková

Dlouhá 707

357 31 Horní Slavkov

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: Mgr. Ladislav Tušík

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
52	0	7	7	10	1 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30.4.2007

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:

Ivana Vorlíčková

Adresa:

Dlouhá 707, 357 31 Horní Slavkov

Studijní program:

Sociální práce

Studijní obor:

Penitenciární péče

Kód oboru:

7502R023

Název práce:

ZÁVISLOST NA NEALKOHOLOVÝCH
DROGÁCH A PÁCHÁNÍ TRESTNÉ
ČINNOSTI

Název práce v angličtině:

NON-ALCOHOLIC DRUGS ADDICTION AND
COMMISSION OF CRIMES

Vedoucí práce:

Mgr. Ladislav Tušík

Termín odevzdání práce:

30. 04. 2007

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Datum: 28.01.2006

Zadání převzal (student): Ivana Vorlíčková

Podpis studenta:

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Datum : 30.4.2007

Podpis

Poděkování :

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Ladislavu Tušíkovi za odborné, podnětné připomínky, za ochotu, trpělivost a čas.

Děkuji všem, bez nichž bych asi nikdy svoji práci nedokončila. Můj dík náleží vedení Věznice Horní Slavkov, které mi umožnilo provést dotazníkové šetření názorové hladiny odsouzených ve zdejší věznici.

Závěrem chci poděkovat své rodině za jejich nezištnou podporu při studiu a trpělivost při zpracovávání bakalářské práce.

Název bakalářské práce : Závislost na nealkoholových drogách a páchaní trestné činnosti

Název bakalářské práce : Non-alcoholik drugs addiction and commission of crimes

Jméno a příjmení autora : Ivana Vorlíčková

Akademický rok odevzdání bakalářské práce : 2007

Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Ladislav Tušík

Resumé :

Bakalářská práce se zabývala společenským problémem drogových závislostí, a to ve vězeňské subkultuře. Cílem bylo nastínění možných závažných problémů, které plynou ze zneužívání drog nealkoholového typu u osob, které vykonávali trest odnětí svobody ve Věznici Horní Slavkov. Zejména pak jak souvisí páchaní trestné činnosti se zneužíváním nealkoholových drog.

Práci tvořily dvě stěžejní oblasti. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování a prezentace odborných zdrojů popisovala nealkoholové drogy, závislost na drogách a trestnou činnosti související s užíváním drog. Praktická část zjišťovala pomocí dotazníku konkrétní postoje u 80 odsouzených ve Věznici Horní Slavkov .

Výsledky provedeného výzkumu potvrdily vzrůstající podíl zneužívání nealkoholických drog na páchaní trestné činnosti. Věříme, že důslednější realizací prevence a v kontinuitě i propracovanější postpenitenciární péčí bychom mohli dosáhnout i v této oblasti v budoucnu pozitivnějších výsledků.

Klíčová slova :

společenský problém, zneužívání drog nealkoholového typu, prezentace odborných zdrojů, dotazník, spisová dokumentace, skupina 80 odsouzených, vzrůstající trend užívání pervitinu, důslednější prevence

Annotation:

This dissertation deals with social problem of dependence on drugs in a prison sub-culture. The drift of this work is to outline possible serious problems concerning a non-alcoholic drug abuse by convicts during imprisonment in Horní Slavkov Prison, especially to find out some connection between a non-alcoholic drug abuse and committing crimes.

This work comprises two main parts. The first one- theoretical part, using scientific sources- describes non-alcoholic drugs, dependence on drugs and committing crimes in connection with a drug taking. The second one -practical part, using real sources - shows concrete attitudes of 80 prisoners in the Horní Slavkov Prison, they put down in the questionnaire.

The results of the survey made for a view that there is an increase at committing crimes in connection with a non-alcoholic drug abuse. I believe that a strict prevention and a superior postpenitentiary treatment can give rise to better results into the future.

Key terms:

social problem (problem of society), non-alcoholic drug abuse, presentation of professional sources, questionnaire, documentation, group of 80 convicts, increasing trend of pervitin taking, consistent prevention

OBSAH

1	Úvod	9
2	Teoretické zpracování problému	11
2.1	Exkurze do historie drog	11
2.2	Drogová scéna ČR v současnosti	11
2.3	Droga a její rozdělení	12
2.4	Dělení drog	13
2.5	Legální drogy	13
2.5.1	Nikotin	13
2.5.2	Kofein	14
2.6	Halucinogeny	14
2.6.1	Marihuana a hašiš	14
2.6.2	LSD.....	15
2.6.3	Halucinogenní houby.....	16
2.7	Opiáty	16
2.7.1	Heroin	16
2.7.2	Opium	17
2.8	Stimulační drogy	18
2.8.1	Pervitin.....	18
2.8.2	Kokain	18
2.8.3	Crack.....	19
2.8.4	Extáze	19
2.9	Těkavé látky	20
2.10	Drogová závislost	20
2.10.1	Fáze vzniku drogové závislosti	21
2.10.2	Druhy závislostí.....	22
2.11	Trestná činnost osob závislých na užívání drog.....	22
2.12	Trestné činy dle zákona č. 140/1961 Sb. – trestní zákon.....	23
2.12.1	Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů	23
2.12.2	Šíření toxikomanie.....	24
2.13	Přestupky dle zákona č. 200/1990 Sb. – o přestupcích.....	25
2.13.1	Přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.....	25
2.14	Alkoholismus a toxikomanie dle zákona č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.....	26
2.14.1	Základní ustanovení.....	26
3	Praktická část.....	28
3.1	Cíl a účel výzkumu.....	28
3.2	Popis zkoumaného vzorku	28
3.3	Použité metody	29
3.3.1	Dotazník vlastní konstrukce	30
3.3.2	Spisová dokumentace osob.....	30
3.4	Vlastní výzkum	31
3.5	Vyhodnocení zadaného dotazníku	32
3.5.1	Vyhodnocení otázky č. 2	32

3.5.2	Vyhodnocení otázky č.3	33
3.5.3	Vyhodnocení otázky č.4	34
3.5.4	Vyhodnocení otázky č.6	35
3.5.5	Vyhodnocení otázky č.7	36
3.5.6	Vyhodnocení otázky č.8	37
3.5.7	Vyhodnocení otázky č. 9	37
3.5.8	Vyhodnocení otázky č. 10	38
3.5.9	Vyhodnocení otázky č. 11	39
3.5.11	Vyhodnocení otázky č. 12	40
3.5.12	Vyhodnocení otázky č. 13	41
3.5.13	Vyhodnocení otázky č. 14	42
3.5.14	Vyhodnocení otázky č. 15	43
3.6	Ověření výsledků ve spisové dokumentaci odsouzených	43
3.7	Interpretace výsledků	44
3.8	Potvrzení předpokladů.....	45
3.8.1	Komentář ověření stanovených předpokladů	45
3.8.2	Komentář k prvnímu předpokladu.....	45
3.8.3	Komentář ke druhému předpokladu	46
3.8.4	Komentář ke třetímu předpokladu.....	47
4	Závěr.....	48
5	Navrhovaná opatření	49
6	Seznam použitých zdrojů	51
7	Seznam příloh.....	52

1 Úvod

Drogy zná lidstvo již po staletí. Po tuto dlouhou dobu provázely lidstvo jako součást náboženských a sociálních rituálů. Zároveň s tímto náboženským a sociálním významem mají drogy neméně dlouhou historii jako léky. Například u marihuany je její užívání zaznamenáno již v Eberských papyrech ze starého Egypta ze šestnáctého století před Kristem. Tehdy byla cannabis používána zejména jako jeden z nejlepších prostředků proti bolesti. Velký boom v západní Evropě v užívání drog, hlavně pak marihuany nastal v 60. letech, v souvislosti s rozvíjejícím se hnutím hippies. Stejně tak i u nás v tehdejší Československu narůstalo klima, které bylo příznivé pro zneužívání drog. U nás však díky železné oponě nenastalo velké zneužívání klasických drog, ale nastalo postupně a zprvu velmi nepozorovaně epidemické zneužívání některých léků.

Užívání nealkoholových návykových látek a závislost na nich jsou úzce spjaty s páčáním trestné činnosti. Výskyt trestné činnosti je mezi uživateli návykových látek v pokročilejším stádiu závislosti velmi vysoký. Je nutné si přitom uvědomit, že užívání drog přivádí každého uživatele do světa mimo zákon. Je jedno, zda jde o experimentování, či pravidelné užívání v důsledku závislosti. Drogou není možno opatřit jinak než ilegální cestou. To může mít značný vliv na postupnou proměnu hodnot jedince. Jestliže se pohybují v tomto „ilegálním světě“, po určité době jej přejímají jako normu. Trestná činnost se po čase stává jediným zdrojem příjmů, které závislý uživatel potřebuje na nákup nelegálních drog. Postupující závislost na látce a tím rostoucí potřebná dávka neumožňuje uživateli až na výjimky získávat finanční prostředky legální cestou. Uživatelé drog jsou také velmi zajímaví pro organizovaný zločin, často jsou využíváni k distribuci drog a páčání různé trestné činnosti. Je velmi nepravděpodobné, aby dlouhodobější uživatel drog nepřišel do kontaktu s nějakým typem trestné činnosti ať už jako přímý účastník, či očitý svědek. (Miovský, 2003, s. 61)

Nejedná se jen o páčání trestné činnosti, ale také ztrátu kontaktu se svojí rodinou, partnery, přáteli, atd. Závislý uživatel drog ztrácí pravidelné zaměstnání, popřípadě je vyloučen ze školy. Sociální propad se prohlubuje. Důsledky této situace mohou být hybným motorem ke změně, ale také mohou naopak upevňovat závislost. Jedním z velmi hmatatelných důsledků závislosti je trest odnětí svobody. Uživatelé drog končí ve věznicích Vězeňské služby.

Drogové závislosti vnášejí do věznic sociálně patologické jevy jako je šikana, agresivita a hromadné nekázně. Úměrně s nárůstem drogové kriminality roste potřeba přijímat a realizovat

důsledná opatření. Aktivita vězeňství směřují k těmto cílům zabránit průniku omamných a psychotropních látek do vězeňských objektů, rozvinout systém primární, sekundární a terciální prevence a drogové závislosti jedinců také řešit a léčit.

Toto také bylo důvodem realizace bakalářské práce, která je zaměřena na problematiku života nealkoholových toxikomanů, kteří se nacházejí v místech, kde se vykonává trest odnětí svobody.

Toto téma si autor zvolil proto, jelikož díky svému povolání může využít svých praktických zkušeností. Autor pracoval v době zpracovávání práce ve Vězeňské službě České republiky již 11 let a po celou dobu byl v přímém kontaktu s vězni. Setkával se jak s klasickými delikventy tak i s delikventy, kteří jsou evidováni jako drogově závislí na nealkoholových drogách.

Podklady pro vypracování této práce autor čerpal především z odpovědí odsouzených, kteří byli v této době umístěni pro výkon trestu odnětí svobody ve Věznici Horní Slavkov. Dále pak autor čerpal z dostupné literatury, z přednášek vyučujících a z vlastních zkušeností.

Cílem této práce je především podat pokud možno ucelený obraz o odsouzených, kteří jsou závislí na zneužívání nealkoholových drog. Dále pak zda trestnou činnost vykonali v závislosti na těchto nealkoholových drogách a zda si vůbec připouštějí, že drogy nesou vinu na jejich trestné činnosti.

2 Teoretické zpracování problému

2.1 Exkurze do historie drog

Drogy zná lidstvo již po staletí, jedinou výjimku tvoří Amfetamin a jeho deriváty včetně pervitinu, který je narozdíl od většiny ostatních drog relativně mladá droga s výlučně "syntetickou" minulostí. Jinak se drogy zcela běžně využívaly při náboženských a sociálních rituálech a jako léky hlavně pro zmírnění bolestí. K masovému užívání však došlo až během první světové války, kdy drogy pronikly z Ameriky do západní Evropy. Největší rozmach pak drogy zaznamenaly v druhé polovině dvacátého století. V této době se také začínají drogy stávat problémem společnosti. Tímto problémem se začínají zabývat lékaři, kriminalisté, kriminologové, politici, sociologové a mnozí další.

Drogy se však již staly výnosným obchodem pro zločinecké organizace, které si všimly neustále se zvyšující spotřeby drog. Stejně tak jako závislosti těch, kteří je začali zneužívat.

2.2 Drogová scéna ČR v současnosti

Stejně tak jako ve světě, tak i v bývalé ČSSR nastal drogový boom v šedesátých letech dvacátého století. Jelikož tehdy nebylo jednoduché dopravit do ČSSR drogy z důvodu naší příslušnosti k tzv. „socialistickému táboru“, byla naše drogová scéna poněkud specifická. Počátky zneužívání drog sahají nepochybně k drogám rostlinného původu. To byly v podstatě konopí, houby, rostliny z čeledi lilkovitých např. blín rulík či durman. Specifickým druhem nealkoholové toxikomanie byl a do současnosti i je sniffing tj. čichání těkavých látek. Dále u nás docházelo ke zneužívání dostupných léků jako fenmetrazin, Pleumolysin, Solutan, Alnagon, Yastyl aj. Po pádu železné opony v roce 1989, kdy došlo k otevření hranic, k nám začaly proudit všechny druhy drog a začali se k nám i sjíždět obchodníci s drogami z jiných států. A naše benevolentní legislativa jim k tomu vytvářela téměř ideální podmínky. (Borník, 2001, s. 3.) Držení drog pro vlastní potřebu nebylo trestné. Dále také nikde nebylo stanoveno množství, které by mohlo být považováno za „množství pro osobní potřebu“. Toto do značné míry ovlivnilo rozvoj obchodu s drogami do jinak ve světě netušených možností. Dealeři drog byli v podstatě nepostižitelní a také toho dokonale využili. Z původně tranzitní země jsme se stali zemí cílovou.

Další výhodou, bylo a je to, že drogovým dealerům nehrozí zabavení majetku, který získali prodejem drog. Při zadržení a následném zjišťování majetku obviněného se policisté setkávají s tím, že tento obviněný je vlastně chudák, který nemá nic. Je sice pravda, že jeho blízcí mají značný majetek, ale prokázat, kde na to vzali, nemusí. A tak je zde legalizován majetek, který byl získán nelegální cestou.

Přijetím takové legislativy, která by zabránila legalizaci takto získanému majetku, je více nežli žádoucí. Zajisté by to byl velmi účinný způsob boje proti organizovanému zločinu v našem státě.

2.3 Droga a její rozdělení

Drogami nazýváme psychoaktivní látky, které mají rychlý vliv na chování, vědomí a náladu člověka. (Sochůrek, 2001, s. 21) Mnoha lidem se u slova droga vybaví látky jako heroin, kokain, LSD, marihuana, ale drog ve společnosti je ohromná spousta, patří sem také kofein, alkohol, tabák, léky a další látky, které se ve společnosti běžně užívají, ovlivňují chování člověka, ale jejich používání není vůbec pokládáno za špatné a většinou je člověk ani nepovažuje za drogy. Jestliže se podíváme kolem sebe vidíme, že jsme drogami různého typu obklopeni na každém kroku. Látky ovlivňující psychiku a schopné vyvolat závislost jsou všude okolo nás.

Spolu s vývojem naší civilizace se objevují stále nové drogy. Jedná se o návykové sledování televize, vysedávání u počítače nebo návykové hraní na výherních automatech tzv. gambling. Tohle vše patří k životu, který nás obklopuje na každém rohu. Úplná a naprostá abstinence od jakékoliv psychotropní látky, tj. zásadní a trvalé odmítání čaje, kávy, tabákových výrobků či alkoholu, je v naší společnosti spíše výjimkou. Konzumace legálních drog je běžná věc a nikdo se nad ní příliš nepozastavuje. Tolerance společnosti je vysoká a drogy výše zmíněného typu jsou nejen povoleny zákonem, ale nabízeny ke konzumaci prakticky na každém kroku. V současnosti jsou společností jako drogy označovány téměř výlučně látky, které splňují základní definici, ale jsou naší společností zákonem zapovězeny, respektive jejich výroba a distribuce. Tato skupina je označována jako původce drogových problémů.

2.4 Dělení drog

1. podle míry rizika vzniku závislosti

1. **měkké** – lze je v podstatě konzumovat, tedy užívat v přijatelných intervalech a množství (káva, tabák, alkohol a produkty konopí)
2. **tvrdé** – jejich užívání je vysoce rizikové, vznik závislosti je vysoký (heroin, pervitin)

2. podle účinku

1. **stimulační** - základním efektem je celková stimulace, povzbuzení (pervitin, kokain, ecstasy)
2. **opiáty** - omamné drogy umožňující chvilkový únik od starostí běžného života, jsou získané ze surového opia (kodein, morfin, heroin)
3. **halucinogenní** – při použití dochází ke změně vnímání, intenzita změny může vyvolat obraz toxické halucinogenní psychózy (LSD, atropin)

3. podle původu

1. **syntetické** – vyráběny synteticky (lepidla a rozpouštědla, pervitin, LSD)
2. **přírodní** – získané z přírodních zdrojů (konopí, marihuana, hašiš, heroin, morfin, kokain)

2.5 Legální drogy

2.5.1 Nikotin

Nikotin v tabáku je další hojně rozšířenou společenskou drogou. Tabák byl pro Evropany objeven až v roce 1492. Je původem rostlinou amerického kontinentu, kde kouření jeho listů bylo známo zřejmě celá tisíciletí. Indiáni tabák nejen kouřili, ale i žvýkali a šňupali. Postupně se pěstování tabáku rozšířilo do všech částí světa a kouření cigaret se stalo oblíbenou činností i módní záležitostí.

Nikotin je silně návykový jed, který nutí kuřáka k zapalování dalších a dalších cigaret. Kouření tabákových výrobků je hlavní příčinou úmrtí v mnoha společnostech, také bývá častou příčinou různých typů rakoviny (rakoviny plic, hrtanu, jícnu aj.), ale taky srdečních onemocnění, nemoci cév, a dýchacího systému.

Kouření je také častou příčinou vzniku úrazů, především ve spojitosti se vznikem požárů. Následky poranění jsou vážné, vzhledem k tomu, že kůže nemá schopnost regenerace, jsou následky popálenin celoživotní. (Richter, 2001, s.10)

2.5.2 Kofein

Byl objeven v roce 1882 a je přítomen v mnoha rostlinách, které se odedávna používaly k přípravě povzbuzujících nápojů. Vyskytuje se v semenech kávovníku a v listech čajovníku. Největším producentem kávy na světě je Brazílie. Nápoj připravovaný z kávy je vedle čaje nejznámějším a nejoblíbenějším nápojem nejen pro svou chuť, ale především pro svůj povzbuzující účinek. Při rozumné konzumaci kávy a čaje je denní dávka kofeinu přiměřeně malá, ale po velkém množství se mohou objevit vážné zdravotní problémy, jako neklidný spánek a poruchy zažívání.

2.6 Halucinogeny

Jde o skupinu drog, přírodních i syntetických, charakteristickou svým základním efektem, kterým je změna vědomí. (Borník, 2001, s. 5) Objevují se zrakové, sluchové halucinace a projevy deformace času a prostoru. Velkým nebezpečím bývá nesmyslné a nebezpečné jednání pod vlivem drogy. Mohou se dostavit příjemné prožitky, ale i hrůzné vjemy, které působí intenzivně a věrohodně, že intoxikovaný pod vlivem drog nabyde dojmu, že umí létat a vyskočí třeba z okna. Do této skupiny patří LSD, atropin, THC a pod.

2.6.1 Marihuana a hašiš

Jednou z nejstarších známých drog jsou produkty indického konopí, které je známé víc než pět tisíciletí. Účinnou látkou v konopí je THC (delta – 9 – tetrahydrocannabinol). Konopí je jednoletá, dvoupohlavní rostlina, která v našich podmínkách dorůstá výšky i několika metrů.

Marihuana je směs sušených listů a květenství samčích rostlin konopě seté, která se kouří nebo se používá v podobě čajů. U nás se jí lidově říká marjánka, maruška, tráva, zeli atd.

Hašiš je konopná pryskyřice, obvykle obsahující malý obsah květenství a drobných nečistot. (Presl, 2004, s. 9) Obsah THC může být až desetkrát větší než u marihuany. Barva může být hnědá, černá i tmavě zelená. Obvykle bývá kouřen s tabákem, ale lze jej také polykat s jídlem a nebo v nápoji.

Užívání marihuany i hašiše má negativní fyzické a duševní účinky. Je to např. zvýšení srdečního tepu, krví podlité oči, sucho v ústech, v krku a zvýšená chuť k jídlu. Užívání také zhoršuje nebo krátkodobě omezuje paměť a chápavost, dále ovlivňuje úlohy, které vyžadují soustředěnost a koordinaci pohybu. Motivace a schopnost poznávání mohou být též pozměněny, což ztěžuje získávání nových vědomostí. Při delším užívání se může rovněž objevit paranoia či psychóza.

Na druhou stranu zastánci konopí poukazují, že i v minulosti bylo považováno za jednu z nejužitečnějších rostlin. Mělo své využití nejen v lékařství (např. při léčbě epilepsie, zeleného očního zákalu atd.), dělaly se z něho různé druhy vláken, olejů, papírů, atd. Až v poslední době se opět o konopí začínají zajímat známé oděvní firmy jako Adidas, Levi's, výrobci automobilů, papíru, potravin a kosmetiky. Konopí se dnes také využívá při léčbě pokročilých onemocnění AIDS a rakoviny.

2.6.2 LSD

Nejznámějším halucinogenem je derivát kyseliny lysergové – LSD. Droga byla objevena v roce 1943 v USA a je nebezpečná nevypočitatelností svých účinků. (Sochůrek, 2001, s. 25) Droga se velmi rychle rozšířila mezi mládeží, ve vědeckých a uměleckých kruzích. Na diskotékách je LSD prodáváno nejčastěji ve formě tzv. tripů. Jsou to malé papírky, v nichž je napuštěno. Jsou označeny obrázky s poutavými názvy. Papírek se vkládá do úst, nebo se nechá vylouhovat v nápoji.

Nejprve dochází ke zrychlení, pak ke zpomalení tepu, teplota stoupá, zorničky se rozšíří, je zhoršena schopnost rozhodování, dochází k poruchám motoriky. Pod vlivem drogy se někdy objeví nebezpečné chování vůči sobě i druhým. Halucinace nebo pocity pronásledování mohou přetrvávat, i když droga nebyla požitá. Flashbacky (zpětný zásleh) jsou relativně časté. Zkreslené vnímání může někdy vyvolat nebezpečné chování, např. pokusy o létání. Člověk, který je pod účinkem LSD, by měl být dobře hlídán, aby neublížil sobě nebo ostatním.

2.6.3 Halucinogenní houby

V poslední době se opět objevuje zneužívání halucinogenních hub. Jsou to především houby z rodu lysohlávek, např. lysohlávka česká, lysohlávka kopinatá. Psychoaktivní látkou v nich je psilocybin a psilocin. Tyto houby se na území ČR vyskytují hojně a toxikomané místa výskytu lysohlávek pečlivě tají. Používají se hlavičky houby, a to čerstvé, vařené (pije se i vývar), usušené nebo naložené. Obsah psychoaktivní látky může být v každé houbě různý a to zvyšuje riziko předávkování.

Lehká otrava se projevuje euforií, smíchem a hovorností. U silnější otravy se objevují zrakové iluze, deformace předmětů a zvuků. Účinky jsou podobné jako u LSD. Vysoké dávky lysohlávek mohou způsobit vážná a nevratná poškození jater nebo ledvin. (Presl, 2004, s. 17)

V menší míře se můžeme setkat s užíváním muchomůrky červené, která se máčí v mléce. Obsahuje muskarin, což je jed a otrava vypadá jako polospánek s barevnými vizemi, euforií, pocitem lehkosti. Účinné látky se vylučují z těla močí, což toxikomané vědí, moč pijí a tím se znovu intoxikují.

2.7 Opiáty

Jsou látky vyrobené z opia, opium se získává z nezralých makovic máku setého. V medicíně jsou tradičně používány pro tlumení silných bolestí a tišení kašle. Mezi nejvíce zneužívané látky patří opium, morfin, lék Dolsin, Kodein, heroin.

Patří mezi nebezpečné a silné drogy, u kterých vzniká potřeba zvyšování dávek a tím se vyvíjí těžká závislost. Vyvolávají celkový tělesný a duševní útlum, zklidnění a uvolnění. Projevují se stavem omámení, je porušena koordinace, dochází ke zpomaleným reakcím a ztrácí se naléhavost problémů běžného života. Po čase se dostavuje abstinenci syndrom a člověk se cítí normálně jen pod vlivem opiátu. Postupně klesá kontrola chování, člověk opouští zaměstnání, zájmy, blízké, jeho cílem je získat peníze na drogu. Často se dopouští trestné činnosti.

2.7.1 Heroin

V současnosti představuje jednu z nejnebezpečnějších masově zneužívaných drog. Heroin byl vyroben v roce 1898 a původně se používal jako lék proti kašli a lék proti závislosti na

morfinu. Brzy se i u něho prokázala vysoká návykovost.

Heroin se zneužívá několika způsoby, nejčastěji se aplikuje injekčně. Lze jej také šňupat, kouřit ve směsi s tabákem nebo inhalovat. U uživatelů nacházíme jehly, stříkačky, opálené lžičky, kousky staniolu.

Rizikem heroinu je předávkování a smrt při zvyšujících se dávkách či neznalosti kvality drogy, jelikož jednotliví obchodníci, aby zvýšili objem heroinu a tak i svůj zisk, jej nastavují různými přísadami, např. jedlou sodou, cukrem, pracím práškem anebo seškrábanou omítkou. Heroin někdy působí tak rychle, že při předávkování se mrtvola najde ještě s jehlou v žíle.

Po použití dochází k útlumu celého centrálního nervového systému. Útlum dechového centra je často příčinou smrti. Při nedostatku drogy se projevují abstinenční příznaky (absták), které se projevují bolestí kloubů a svalů, průjemem, pocením, zimnicí, nespavostí atd. Trvají nejvýše čtyři dny a odezní do dvou týdnů.

Droga sama již nemá příjemné účinky, ale je nutná k dosažení původního normálního stavu. Život se začíná měnit v drogový stereotyp, vše se začíná točit kolem drogy, ostatní je druhořadé. Člověk má problémy ve škole, v práci, zcela opouští původní zájmy a záliby, rozprodává hodnotnější věci, krade, popř. získává peníze prostitucí nebo výrobou či distribucí drog. (Presl, 2004, s. 12)

2.7.2 Opium

Opium je na vzduchu zaschlá mléčná šťáva získaná nařezáním nezralých makovic. Šťáva na vzduchu tuhne a hnědne. Na jeden kilogram opia je potřeba šťáva asi z 20 000 makovic.

Opium je nejčastěji kouřeno ve zvláštních dýmkách. Účinky se dostavují pozvolna, dochází k euforii, pocitu sladké únavy, tento stav trvá i několik hodin. Intoxikace končí spánkem, člověk se probouzí po několika hodinách s kocovinou. Opium lze zneužívat také polykáním, ale účinky se dají hůře kontrolovat. Je zde velké riziko předávkování.

Při zneužívání je potřeba dávky neustále zvyšovat. To vede ke zhoubným následkům, které se dostavují po různé dlouhé době. Vedou k tělesnému i duševnímu úpadku a předčasné smrti.

2.8 Stimulační drogy

Stimulační drogy obsahují látky s budivým účinkem. Užívají se k odstranění únavy a k všeobecnému povzbuzení. Ve vyšších dávkách způsobují silné vzrušení, třes, nespavost a křeče. Některé látky vedou k výrazné závislosti a mohou způsobit poruchy některých orgánů i vyvolání arytmií srdce, která může vést až k úmrtí. Mezi tyto látky, které jsou zneužívány toxikomany, patří především amfetamin, kokain, pervitin a extáze.

2.8.1 Pervitin

Nejznámějším představitelem těchto povzbuzujících a proto velmi oblíbených drog, je pervitin (metamfetamin), o kterém se mylně říká, že je českým vynálezem. Lidově se mu říká perník, peří, péčko a piko. Užívá se nitrožilně, nebo šňupáním v podobě jemného pudru.

Po použití je člověk výkonnější, má pocit, že mizí únava, je plný energie. Zvláště přitažlivá je i zvýšená sexuální výkonnost. (Sochůrek, 2001, s. 25) Po odeznění účinku následuje skleslost, ospalost a vyčerpání. K dosažení požadovaného účinku musí být zneužívány větší a větší dávky. Při akutní otravě se objevují poruchy koncentrace, bušení srdce, vzestup krevního tlaku, dráždivost, neklid a někdy i kolaps, který může vést i k smrti. Jednorázově vysoká dávka nebo pravidelné užívání menších dávek vyvolává toxickou psychózu. Ta se obvykle projevuje vztahovačností, podezřívavostí, obavami, že je postiženému ukládáno o život. Dochází ke ztrátě kontaktu s realitou. Postižený je potencionálně nebezpečný sobě a svému okolí, protože při úniku před domnělým nebezpečím se může snadno poranit nebo v úmyslu se bránit někoho napadnout. Léčení je nutné podstoupit na psychiatrii.

2.8.2 Kokain

Keře koky pocházejí z jihoamerických And. Domorodí Indiáni znají psychoaktivní účinky jeho listů jež nejméně 4 000 let. Listy rostliny stále hojně žvýkají. Kokain se vyrábí máčením listů koky v benzínu, tím vzniká hydrochlorid, který je kyselý, a proto se může vdechovat, ale nedá se kouřit – kyselina by vám zničila plíce. Nejčastějším způsobem užívání kokainu je inhalování (šňupání), někdy se ale užívá injekčně v roztocích nebo se vtírá do sliznic především pohlavních orgánů jako afrodiziakum. Kokain byl od samého počátku považován za drogu „vyšších vrstev“ a extravagantních umělců. Od počátku minulého století platí rovněž za drogu prostitutek.

Efekt kokainu je dobrá nálada, povzbuzení, uvolnění zábran, aktivita stoupá, člověk má pocit větší psychické i fyzické výkonnosti. Po odeznění účinku následuje skleslost, ospalost, deprese a vyčerpání, což narkomani řeší další dávkou. Viditelné příznaky jsou rozšířené zornice, výtok z nosu, pocení, bledost, záchvaty vzteku, kolísání nálad, bdění v noci a spaní ve dne.

Kokain způsobuje nevyléčitelná poškození mozku, a pokud je zneužíván v těhotenství, poškození plodu.

2.8.3 Crack

Crack je „volná báze“ (neobsahuje doprovodné kokainové alkaloidy a rozpouštědla) kokainu určená ke kouření. Má mohutnější a rychlejší efekt a velmi rychle vyvolává závislost. Kouří se ve zvláštních dýmkách, nebo lze jej kouřit také v cigaretách ve směsi s tabákem a nebo s marihuanou.

Účinky se dostavují již za 4 – 6 vteřin po vdechnutí, stav euforie ale trvá jen 5-10 minut. Toxikoman se rychle dostává do stádia, kdy potřebuje novou dávku. Závislý jedinec potřebuje i 20-30 dávek denně.

Člověk intoxikovaný crackem může být velmi nebezpečný a také extrémně silný, může bez jakéhokoliv varování napadnout a zabít kohokoliv ve svém okolí. Nenechá se ničím uklidnit nebo přesvědčit, k jeho zvládnutí je potřeba intenzivní hrubá síla.

Vzhledem k vysoké agresivitě a sebevražedným tendencím, které crack vyvolává, představuje veliké nebezpečí pro společnost, stejně jako pro samotného uživatele. Důsledky efektu cracku jsou mnohem intenzivnější než u jiných drog. (Borník, 2001, s. 12)

2.8.4 Extáze

Jde o syntetickou drogu – MDMA – metoxy deriváty amfetaminu. V šedesátých letech se používala k léčení schizofrenie. Později byly poznány její škodlivé účinky a proto bylo její používání od roku 1985 zakázáno. Na černém trhu se nejčastěji vyskytují v podobě malé tablety s vyraženým symbolem např. holubice, hvězdy, slunce apod.

Účinky MDMA jsou nepředvídatelné, někdo dávku toleruje, jiný si může způsobit otravu. Velmi nebezpečná je kombinace drogy s alkoholem a kofeinem. Bylo prokázáno, že tato droga nevratným způsobem poškozuje mozek a také dochází k poškození ledvin a srdce. Může způsobit i smrt, pokud je konzumována v horku, ve stresu a osobami se srdeční arytmií.

2.9 Těkavé látky

Do této skupiny zneužívaných látek patří benzín, aceton, éter a toluen. V minulosti byly populární přípravky Čikuli a Iron. Tyto látky se vdechují z nasáklé buničiny či hadru. Někdy si pro větší efekt toxikomani natahují přes hlavu igelitový sáček, což bývá značně nebezpečné. Případy úmrtí při prvním pokusu o tento způsob fetování nejsou výjimkou. Tyto látky zneužívají nejčastěji děti do 15 let, především, že jsou běžně dostupné v obchodech a jsou velmi levné.

Po inhalaci jsou patrné poruchy vědomí, paměti, vznikají abnormální vjemy především zrakové, ale i sluchové. Může dojít i ke strachu, který nemá konkrétní podobu a proto bývá označován za strach z neznámého. Toxikomani tento stav označují jako „stíha“.

2.10 Drogová závislost

Drogová závislost je psychický a někdy také fyzický stav, vyplývající ze vzájemného působení mezi živým organismem a drogou, charakterizovaný změnami chování a jinými reakcemi, které vždy zahrnují nutkání brát drogu stále nebo pravidelně pro její psychické účinky a někdy také proto, aby se zabránilo nepříjemnostem z jejího chybění.

Na vzniku závislosti se podílejí jako základní faktory osobnost člověka a vlivy vnějšího prostředí. Výsledek interakce těchto dvou faktorů určuje pravděpodobnost vzniku závislosti na psychoaktivní látce. Závislost si může vytvořit každý člověk. Významnou roli při tom hrají tyto faktory:

- Aktuální stresová situace jako spouštěč.
- Míra neschopnosti a neochoty člověka uvědomit si a přiznat riziko řešení osobních problémů pomocí drog.
- Uspokojivé sociální zakotvení (profesní a rodinné zázemí) a fungující vztahy s lidmi schopnými poskytnout potřebnou podporu snižují riziko volby tohoto způsobu řešení potíží. (Vágnerová, 2002, s. 297)

Riziko vzniku závislosti na drogách je nejvyšší v době dospívání, kdy se zvyšuje tendence experimentovat s rizikem, mladým chybí zkušenost a náhled na vlastní zranitelnost. Užívání drog je atraktivní proto, že je sociálně odmítáno. Vytváření vlastní identity je náročný proces, dospívající se často dostává do situace, kdy se moc nevěří. Prostřednictvím drogy může dosáhnout euforie, uvolněnosti a potřebné sebejistoty. Má pocit, že vše je snadné a možné zvládnout, o případném riziku neuvažuje.

2.10.1 Fáze vzniku drogové závislosti

Proces vzniku závislosti na droze je procesem komplexní proměny v oblasti somatické, psychické i sociální. Vzniká postupně, ale má mnohem kratší dobu než závislost na alkoholu.

Vývoj vzniku drogové závislosti lze rozdělit do 4 fází.

1. Fáze experimentování a občasného užívání. Impulem k tomu, aby dospívající zkusil drogu může být nuda, zvědavost, touha po něčem vzrušujícím. Do určité míry jde také o módu a moralizování dospělých nemůže touze po takové zkušenosti zabránit. Velký význam má sociální model, vzor lidí, kteří drogu užívají. Nejčastěji jsou to právě vrstevníci, kteří mu drogu nabídnou. Důležitým spouštěčem mohou být zátěžové situace s nimiž si neví rady. V této době si neuvědomuje, že droga trvale nic nevyřeší a potíže zůstávají a postupně k nim přibývají další, které jsou již důsledkem užívání drog. Často tak reaguje, když nemá nikoho, kdo by mu pomohl.

V této fázi vyvolává droga žádoucí pocity: uvolněnost, štěstí, sebejistotu, zvyšuje schopnosti, aktivitu. Zbavuje člověka úzkosti, strachu a nejistoty. Pokud člověk zjistí, že mu droga může pomoci v situaci nouzi nebo nudy, bude mít tendence ji za těchto okolností vzít znovu. V této fázi většinou tají, že drogu občas bere, popírá takové jednání. Zatím jsou pro něj důležité i jiné hodnoty a záleží mu na vztazích s lidmi.

2. Fáze pravidelného užívání. Pokud člověk užívá drogu čím dál častěji, vytvoří se stereotyp chování, ale stále popírá riziko tohoto jednání a nepřipouští si jeho závažnost, snaží se okolí přesvědčit, že nedělá nic špatného. Změny v chování a úbytek zájmů jsou důležitým signálem vznikající závislosti.

3. Fáze návykového užívání. S postupující závislostí se zvyšuje lhostejnost k čemukoli, co se netýká drog. Závislý člověk ztrácí motivaci, mění se jeho hodnoty, přestává skrývat svůj návyk, nezáleží mu na mínění druhých. Ztrácí profesní roli, rozbíjí vztahy s přáteli a s rodinnými příslušníky. Stává se nespolehlivým a bezohledným. Udržuje kontakt jen s lidmi, kteří rovněž užívají drogy. Droga má již jiný význam, už nepovznáší, ale je o to víc potřebná, už se bez ní neobejde. Buď jí akceptuje jako trvalou součást života, nebo se jí chce zbavit. V tomto období se mnozí pokoušejí omezit dávku nebo přestat, ale většinou jde jen o střídání období abstinence a relapsů. Motivace k léčbě může být silná, ale zátěž spojená se změnou životního stylu je tak velká, že ji zvládne jen malá část drogově závislých.

4. Fáze terminální. Nadměrné užívání drog poškozuje člověka psychicky, biologicky i sociálně, dochází k narušení psychického i somatického zdraví. Dochází k celkovému úpadku osobnosti a rozpadu sociálních vazeb. Jeho jediným zájmem je získání potřebné dávky drogy, bez ohledu na způsob, jakým si je opatří. Jeho potřeba je tak silná, že eliminuje sociální zábrany a zvyšuje se riziko kriminálního chování.

2.10.2 Druhy závislostí

Jednotlivé psychoaktivní látky mají různé účinky a mohou vyvolávat různý typ závislosti.

- **Somatická závislost** je definována jako stav adaptace biologických funkcí organismu na drogu, doprovázený zvyšující se tolerancí. Člověk k dosažení stejného efektu potřebuje stále větší dávku a projevující se při vysazení drogy abstinčním syndromem, který může mít různé příznaky, ale téměř vždy zahrnuje neklid, napětí, zvýšené pocení a třes.

- **Psychická závislost** se projevuje obtížně přemožitelnou touhou vzít svou dávku drogy, potřebou užívat ji opakovaně a s přesvědčením, že pokud by to neudělal, bude se cítit špatně. Úzkost a podrážděnost vyvolává i pouhá představa, že by svou dávku neměl. Závislý člověk má návyk užívat drogu, protože mu přináší uspokojení.

2.11 Trestná činnost osob závislých na užívání drog

Užívání drog zvyšuje pravděpodobnost nepřiměřeného reagování. Může jít jak o důsledky akutní intoxikace s bezvědomím nebo poruchami orientace, tak o projev osobnostních změn, vzniklých dlouhodobým užíváním drog. Mohou se projevit i trestnou činností, která je členěna podle toho, zda jde o :

Páchání trestných činů pod vlivem drog, to znamená v době intoxikace nebo abstinčního syndromu. Nejčastěji jde o trestné činy násilné nebo mravnostní povahy např. ublížení na zdraví, loupež, znásilnění a podobně. V tomto případě jsou rozpoznávací a ovládací schopnosti sníženy, vždy je třeba posudek znalce.

Trestnou činnost páchanou za účelem získání drogy. Právě snahu opatřit si prostředky na nákup drogy je nejčastější příčinou trestné činnosti, páchané samotnými toxikomany.

Nejčastějšími formami takto páchané trestné činnosti jsou nenásilné majetkové trestné činy – krádeže a vloupání. Vyloučit samozřejmě nelze ani kriminalitu násilnou – vydírání, loupeže a vraždy. (Sochůrek, 2001, s. 28) Tyto delikty bývají plánované a provedené tak, aby pachatel nebyl dopaden. Nejde o snížení rozpoznávacích či ovládacích schopností, proto jsou lidé za své jednání plně zodpovědní.

Trestnou činnost výrobců a distributorů drog. Mohou se jej dopouštět jak drogově závislí, kteří vyrábějí nebo prodávají drogy, aby získali prostředky na svou vlastní spotřebu, tak lidé, kteří sami tyto látky neužívají. Ve světě za touto formou stojí v pozadí mocné společnosti, které kryjí zločinecké aktivity a slouží jako „pračky“ takto získaných peněz. U nás se stále více objevují tajné laboratoře na výrobu některých drog, zejména pervitinu a braunu.

Trestnou činnost páchanou na samotných toxikomanech. Závislí lidé se často stávají obětí trestných činů, může jít o vydírání, pohlavní zneužívání, kuplířství, ale i ublížení na zdraví či zabití nebo vraždy.

2.12 Trestné činy dle zákona č. 140/1961 Sb. – trestní zákon.

Hlava čtvrtá – trestné činy obecně nebezpečné

2.12.1 Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů

§ 187

- 1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.
- 2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo ve větším rozsahu, nebo
 - b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší než osmnáct let.

- 3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let bude pachatel potrestán,
 - a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch,
 - b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší patnácti let, nebo
 - c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.
- 4) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán,
 - a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt,
 - b) získá-li takovým činem prospěch velkého rozsahu, nebo
 - c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

§ 187a

- 1) Kdo bez povolení přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.
- 2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu.

§ 188

- 1) Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.
- 2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu,
 - b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší než osmnáct let, nebo
 - c) získá-li takovým činem značný prospěch.

2.12.2 Šíření toxikomanie

§ 188a

- 1) Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

- 2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči osobě mladší než osmnáct let. (Jelínek, 2001, s. 195)

2.13 Přestupky dle zákona č. 200/1990 Sb. – o přestupcích.

Část druhá – zvláštní část

2.13.1 Přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi

§ 30

1) Přestupku se dopustí ten, kdo

- a)** prodá, podá nebo jinak umožní požití alkoholického nápoje osobě zjevně ovlivněné alkoholickým nápojem nebo jinou návykovou látkou, osobě mladší osmnácti let nebo osobě o níž ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohla ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek,
- b)** neoprávněně prodá, podá nebo jinak umožní druhé osobě škodlivé užívání jiné návykové látky než jsou omamné látky, psychotropní látky a alkohol,
- c)** se nepodrobí opatření postihujícímu nadměrné požívání alkoholických nápojů nebo užívání jiných návykových látek,
- d)** úmyslně vyrobí líh nebo destilát bez povolení anebo úmyslně líh nebo destilát bez povolení vyrobený přechovává nebo uvádí do oběhu,
- e)** úmyslně umožňuje požívání alkoholických nápojů nebo užívání jiných návykových látek než látek omamných a psychotropních osobě mladší osmnácti let, ohrožuje-li tím její tělesný nebo mravní vývoj,
- f)** umožňuje neoprávněně požívání omamných a psychotropních látek osobě mladší osmnácti let, nejde-li o čin přísněji trestný,
- g)** požije alkoholický nápoj nebo užije jinou návykovou látku, ačkoliv ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohl ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek,

h) po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky vykonává činnost uvedenou v písmenu g), **h)** ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky, vykonává činnost uvedenou v písmenu g),

i) při výkonu činnosti, při níž by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo poškodit majetek, odmítne podrobit se dechové zkoušce nebo, byla-li dechová zkouška pozitivní, se odmítne podrobit lékařskému vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou, ač to nebylo spojeno s nebezpečím pro jeho zdraví,

j) neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku.

2.14 Alkoholismus a toxikomanie dle zákona č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi

2.14.1 Základní ustanovení

§ 1

- (1) Alkoholismus a jiné toxikomanie včetně kouření jsou negativní jevy způsobující značné společenské škody, zejména poškozování zdraví občanů. Všechny orgány a organizace, jakož i občané, kteří prodávají zboží nebo poskytují jiné služby, jsou povinni chránit občany i společnost před škodlivými účinky alkoholismu a jiných toxikomanií včetně kouření, odstraňovat jejich příčiny a následky.
- (2) Alkoholickými nápoji podle tohoto zákona jsou lihoviny, destiláty, víno, pivo a jiné nápoje, které obsahují více než 0,75 objemového procenta alkoholu.
- (3) Jinými návykovými látkami než alkohol podle tohoto zákona jsou omamné látky, psychotropní látky a ostatní chemické látky, jejichž užívání může vyvolat závislost osob na nich, poškozují zdraví a vede k jiné toxikomanii než alkoholismu. Pokud není v tomto zákoně výslovně stanoveno jinak, nepovažuje se pro účely tohoto zákona nikotin za jinou návykovou látku.
- (4) Kouření je zvláštní druh toxikomanie, který škodlivě působí na zdraví kuřáků i nekuřáků bezprostředně vystavených účinkům kouření.

- (5) Osobou závislou na alkoholu nebo na jiné návykové látce podle tohoto zákona je osoba, která není schopna se natrvalo zdržet nadměrného nebo jinak škodlivého požívání alkoholických nápojů nebo užívání jiných návykových látek a tím si způsobuje vážnou poruchu na zdraví nebo vážně narušuje společenské vztahy. (Zákon č. 37/1989 Sb.)

3 Praktická část

3.1 Cíl a účel výzkumu

Cílem praktické části je pomocí dotazníku zjistit jaký vliv může mít užívání nealkoholových drog na páchání trestné činnosti u posuzovaných respondentů.

Tímto výzkumem jsme se zejména snažili zjistit:

- kolik procent odsouzených ve Věznici Horní Slavkov má nějakou zkušenost s drogou a kolik procent z nich je na svobodě uživateli drog
- jaké druhy drog tyto odsouzení preferují
- jaký vliv má zneužívání drog na jejich trestnou činnost

Na základě vlastních zkušeností stanovujeme tyto předpoklady :

- ve Věznici Horní Slavkov je více jak 40% osob které mají zkušenost s drogou
- odsouzení nejvíce preferují stimulační drogy zejména Metamfetamin (Pervitin)
- více jak 60% z odsouzených, kteří zneužívají nealkoholovou drogou páchají trestnou činnost

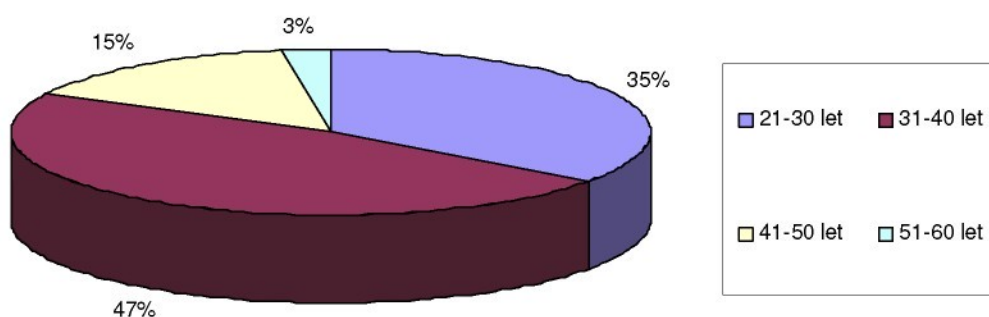
3.2 Popis zkoumaného vzorku

Vzorek tvořili náhodně vybraní odsouzení, kteří vykonávají trest odnětí svobody ve Věznici Horní Slavkov. Věznice Horní Slavkov je věznice s ostrahou a tak jsou zde odsouzení, kteří spáchali majetkové trestné činy, stejně tak jako pachatelé násilných trestných činů. Při výběru nebyly stanoveny žádné podmínky, a proto byl výběr zcela náhodný.

Z celkového průměrného počtu 730 odsouzených, kteří vykonávají trest odnětí svobody ve Věznici Horní Slavkov jsme náhodně vybrali 85 vězňů. Dotazník, který vyplňovali, zcela anonymně však svedl některé respondenty z řad odsouzených k exhibici, která se projevila zejména v paušálně vyplněném dotazníku. Dále odevzdali 2 dotazníky vyplněné neúplně. Z těchto důvodů jsme vyřadili 4 dotazníky respondentů. Aby pak výsledný vzorek činil 80 respondentů, vyloučili jsme další náhodně vybraný dotazník.

Abychom měli přehled o zkoumaném vzorku, zjišťovali jsme věk respondentů. K tomuto účelu jsme použili **dotazníkovou otázku č.1**. Ze zkoumaného vzorku bylo 28 odsouzených ve věku do třiceti let, 38 odsouzených ve věku do čtyřiceti let, 12 odsouzených ve věku do padesáti let, 2 odsouzení ve věku do šedesáti let.

Graf č.1 Věkové rozložení zkoumaného vzorku

3.3 Použité metody

K tomuto výzkumu autor použil tyto metody:

- 1 Dotazník vlastní konstrukce
- 2 Spisovou dokumentaci zkoumaných odsouzených

3.3.1 Dotazník vlastní konstrukce

Dotazník jsme zvolili proto, že patří mezi základní metody psychologie, sloužící k hromadnému zjišťování jevů, například osobnostních vlastností, postojů, názorů a zájmů. Je založen na introspektivní výpovědi zkoumaných osob. Tento dotazník je součástí příloh a je označen jako příloha č.1. Vytvořili jsme jej tak, aby se díky němu daly zjistit a zkoumat rozdíly mezi osobami, které zneužívají nealkoholové drogy a které tyto nezneužívají. Typy otázek jsou z důvodu rozdílného vzdělání dotazovaných, kdy podstatná část těchto respondentů má pouze vzdělání základní uzavřené. Dotazovaní na ně odpovídali pouze ANO nebo NE, nebo z předložených odpovědí vybírali jednu, kterou zaškrtnuli. V dotazníku jsme se snažili zachytit vlastnosti osobnosti, vztah k nealkoholovým drogám, názory aj.

Dotazníky jsme náhodně vybraným odsouzeným zadávali v deseti až patnácti členných skupinách v určené místnosti, přičemž každý z dotazovaných seděl samostatně. Dotazníky jsme zadávali vždy v době, kdy dotazovaní nebyli rušeni žádnými pracovními či jinými povinnostmi. Skupiny pracovaly v tichosti. Vlastní vyplnění dotazníku trvalo 15 až 20 minut a po ukončení vyplňování každý uložil svůj dotazník do připravené čisté obálky. Tuto obálku poté vhodil do uzavřené schránky. Tímto způsobem byla zaručena anonymita všech dotazovaných.

3.3.2 Spisová dokumentace osob

Spisovou dokumentaci jsme zvolili z důvodu, aby se daly ověřit některé odpovědi z dotazníku. Proto jsme dotazník vypracovali tak, aby bylo možno ve spisové dokumentaci vybraných odsouzených některé výsledky ověřit. Jednalo se zejména o otázky věku, dosaženého vzdělání, recidivy a částečně i závislosti na nealkoholových drogách.

Se spisovou dokumentací vybraných respondentů jsme pracovali vždy za přítomnosti pracovníků spisového oddělení věznice, které byly přítomny z toho důvodu, aby nemohlo dojít ke zneužití osobních dat. Při tomto zpracování jsme nepoužili žádné osobní údaje, neopsali je, a ani jinak nekopírovali k jejich pozdějšímu použití.

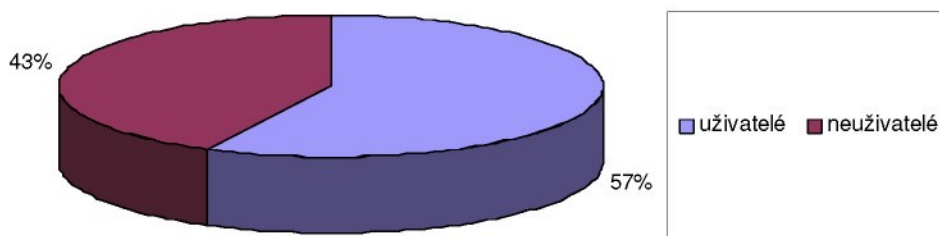
Spisová dokumentace, kterou jsme použili, posloužila jen jako ověření výsledků dotazníku po jeho zpracování.

3.4 Vlastní výzkum

Po celou dobu výzkumu jsme vycházeli z grafu č.2, jehož údaje jsme sestavili z odpovědí respondentů na **dotazníkovou otázku č. 5**.

Na základě odpovědí na tuto otázku jsme stanovili základní kritérium na rozdělení respondentů. Respondenty jsme rozdělili na neuživatelé a uživatele nealkoholové drogy s výjimkou tabáku. Mezi uživatele jsme zařadili odsouzené, kteří užívají drogu ve Věznici Horní Slavkov, či užívali drogy před uvězněním a nyní jen z donucení abstinují. Mezi neuživatelé jsme zahrnuli odsouzené, kteří nikdy drogu neokusili či s ní jen experimentovali.

Graf č.2 Rozdělení zkoumaného vzorku na uživatele a neuživatelé

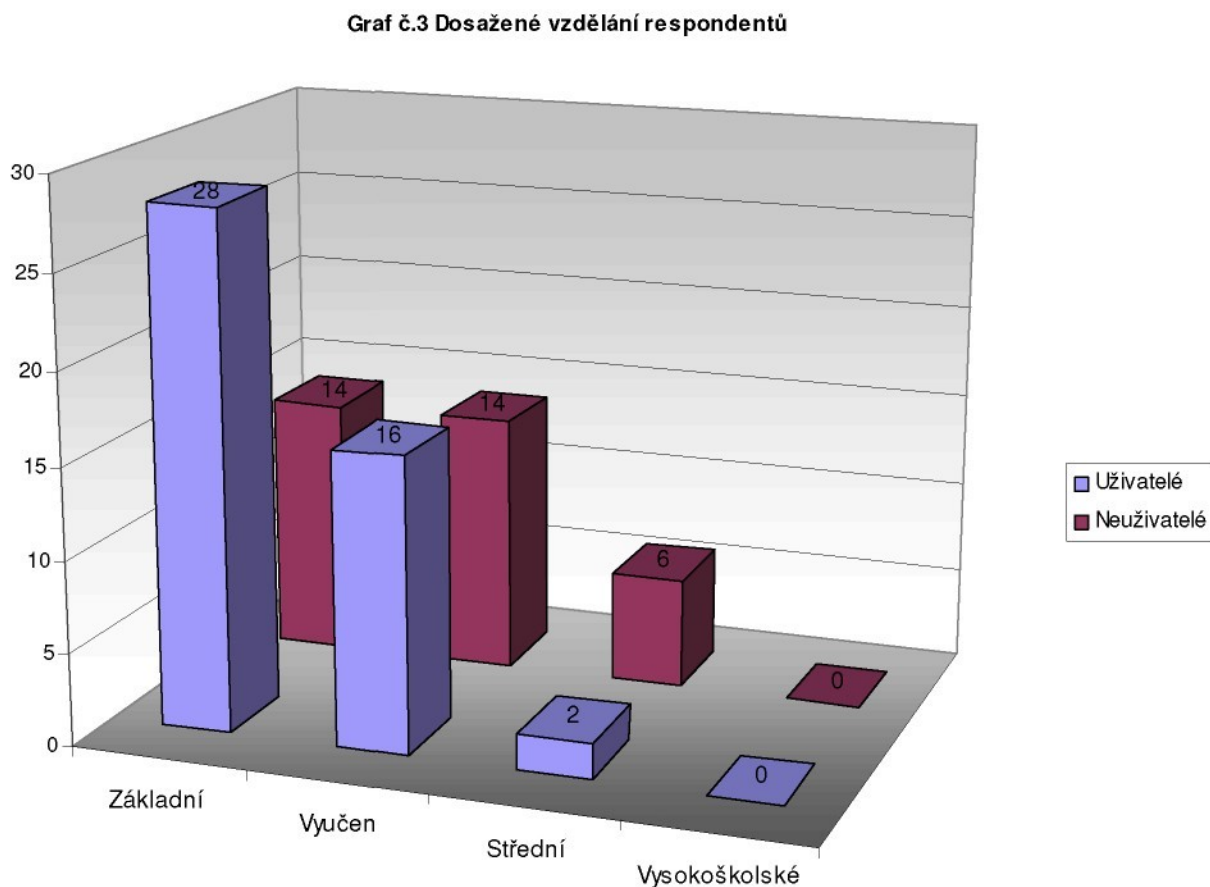
Z uvedeného vzorku 80 odsouzených, kteří byli vybráni do našeho výzkumu vyplynulo, že uživatelů je 57,5% a neuživatelů 42,5%. To znamená 46 uživatelů a 34 neuživatelů.

3.5 Vyhodnocení zadaného dotazníku

3.5.1 Vyhodnocení otázky č. 2

Z odpovědí na tuto otázku jsme zjišťovali, jaké mají odsouzení nejvyšší dosažené vzdělání a zda vzdělání má nějaký vliv na zneužívání drog.

Z vyhodnocením odpovědí na zadanou otázku nám vyplynulo, že z uživatelů mají 2 respondenti úplné střední vzdělání, 16 respondentů je vyučených a 28 jich má vzdělání základní. U neuživatelů má 6 dotazovaných úplné střední vzdělání, 14 jich je vyučených a 14 se základním vzděláním.

Dle údajů ve výše znázorněném grafu jsme zjistili, že vzdělání má vliv na užívání drog u uživatelů se základním a středoškolským vzděláním. U vyučených není příliš velký rozdíl mezi rozložením u uživatelů a neuživatelů.

3.5.2 Vyhodnocení otázky č.3

V této otázce jsme zjišťovali, kdy respondenti poprvé užili nealkoholovou drogu. Získané údaje jsme poté převedli do následující tabulky č.1.

Tabulka č.1 Věkové rozdělení respondentů při prvním užití drogy nealkoholového typu

	Uživatelé		Neuživatelé		Celkem	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Pod 12 let	2	2,5%	0	0%	2	2,5%
12-15 let	8	10%	2	2,5%	10	12,5%
16-18 let	12	15%	0	0%	12	15%
19-21 let	6	7,5%	4	5%	10	12,5%
22-25 let	6	7,5%	2	2,5%	8	10%
26-30 let	6	7,5%	0	0%	6	7,5%
31-40 let	6	7,5%	0	0%	6	7,5%
41 a více	0	0%	0	0%	0	0%
Neužilo	0	0%	26	32,5%	26	32,5%
Celkem	46	57,5%	34	42,5%	80	100%

Z dat získaných v dotazníku plyne, že nejvíce respondentů poprvé užilo nealkoholovou drogu ve věku 16-18 let. Jednalo se o 15% dotázaných. Zarážející je, že na druhém místě se umístila mladší věková kategorie, a to 12-15 let. V tomto věkovém rozmezí užilo nealkoholovou drogu 10 respondentů, což je 12,5% dotázaných. Na první pohled zanedbatelné číslo 2 odsouzených a 2,5% respondentů, kteří užili drogu před dvanáctým rokem života. Na tomto je však zarážející fakt, že tito dva kteří okusili drogu v takto mladém věku, u zneužívání nealkoholových drog zůstali.

3.5.3 Vyhodnocení otázky č.4

Touto otázkou z dotazníku jsme se zaměřili na místo prvního užití nealkoholové drogy u dotazovaných odsouzených. Tyto údaje jsme opět přenesli do následující tabulky č.2.

Tabulka č.2 Místo prvního užití drogy nealkoholového typu

	Uživatelé		Neuživatelé		Celkem	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Doma	6	7,5%	2	2,5%	8	10%
Na chatě	4	5%	2	2,5%	6	7,5%
Na večírku	10	12,5%	0	0%	10	12,5%
Na diskotéce	8	10%	2	2,5%	10	12,5%
Na koncertě	0	0%	0	0%	0	0%
V hospodě-vinárně	4	5%	0	0%	4	5%
Ve věznici	2	2,5%	0	0%	2	2,5%
Jinde	12	15%	2	2,5%	14	17,5%
Nikde	0	0%	26	32,5%	26	32,5%
Celkem	46	57,5%	34	42,5%	80	100%

Z výše uvedených údajů vyplývá, že 14 respondentů na otázku prvního užití drogy odpovědělo „jinde“. Častá odpověď byla škola, internát a armáda. Tímto způsobem odpovědělo 15% uživatelů a 2,5% neuživatelů.

Dalším nejčastějším místem k prvnímu užití u respondentů byla diskotéka a večírek. Zde poprvé užílo drogu celkem u obou posuzovaných míst 22,5% uživatelů a 2,5% neuživatelů. Poté následuje u respondentů uživatelů i neuživatelů shodnými 10% doma a na dalším místě se umístila chata se 7,5%, vinárnu uvedlo 5% respondentů. Zajímavým zjištěním byl ovšem fakt, že na posledním místě se umístilo jako místo prvního kontaktu s drogou nealkoholového typu vězeňské prostředí. A to u uživatelů 2,5% zatímco u neuživatelů toto prostředí uvedlo 0% dotázaných.

3.5.4 Vyhodnocení otázky č.6

V této otázce jsme se odsouzených dotazovali jakou drogu nealkoholového typu nejčastěji užívají. Z odpovědí na tuto otázku lze také usuzovat jaká je druhová oblíbenost drog. Údaje získané po zpracování odpovědí jsme převedli do následující tabulky č.3.

Tabulka č.3 Nejčastěji užívané drogy nealkoholového typu s výjimkou tabáku

	Uživatelé		Neuživatelé		Celkem	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Kokain	0	0%	0	0%	0	2%
Crack	0	0%	0	0%	0	0%
Extáze	0	0%	0	0%	0	0%
Pervitin	34	42,5%	0	0%	34	42,5%
Morfin	0	0%	0	0%	0	0%
Heroin	2	2,5%	0	0%	2	2,5%
Kodein	2	2,5%	0	0%	2	2,5%
Braun	0	0%	0	0%	0	0%
Marihuana	4	5%	6	7,5%	10	12,5%
Hašiš	2	2,5%	2	2,5%	4	5%
LSD	0	0%	0	0%	0	0%
Psilocybin	0	0%	0	0%	0	0%
Toluen	2	2,5%	0	0%	2	2,5%
Trichlorethylen	0	0%	0	0%	0	0%
Benzin	0	0%	0	0%	0	0%
Léky	0	0%	0	0%	0	0%
Žádné	0	0%	26	32,5%	26	32,5%
Celkem	46	57,5%	34	42,5%	80	100%

Ze zjištěných údajů vyplynulo že nejoblíbenější nealkoholovou drogou u odsouzených ve Věznici Horní Slavkov je pervitin, kterou užívá či užilo 34 respondentů, což je 42,5% z celkového počtu respondentů. U uživatelů je na druhém místě marihuana u 4 respondentů, což je 5% z celkového počtu dotazovaných. Na rozdíl od neuživatelů, kde užití pervitinu neudal ani jeden z dotázaných. Na dalším místě se umístil zároveň hašiš, heroin a kokain, kde uvedlo jeho užívání

či užití po 2 dotazovaných odsouzených z každé skupiny respondentů, což je dohromady 7,5%.

Pouze bychom chtěli poukázat na užívání těkavých látek uživateli, kde užívání toluenu uvedli 2 z 46 uživatelů, což je na první pohled číslo nepříliš velké, ale vzhledem k nebezpečnosti těchto látek a poměrně malému vzorku dotazovaných, je toto číslo dle našeho názoru alarmující. Tyto látky jsou nebezpečné a nevypočitatelné vzhledem k tomu, že u těchto drog není možnost přesného dávkování, proto se jim také někdy říká „drogy hloupých“.

3.5.5 Vyhodnocení otázky č.7

Touto dotazníkovou otázkou jsme zjišťovali nejčastější způsob aplikace nealkoholových drog u uživatelů. Dále pak jakým způsobem si aplikovali drogu ti odsouzení, kteří s drogou pouze experimentovali.

Z výsledků je dle našeho názoru možno zjistit nejen jakým způsobem si respondenti nejčastěji drogu aplikovali, ale také je možno těchto výsledků užít při prevenci užívání drog nealkoholového typu a v neposlední řadě také z hlediska zamezení či omezení možnosti přenosu nakažlivých chorob u osob, které užívají drogy nealkoholového typu.

Zjištěné údaje jsou opět zaneseny do následující tabulky č.4.

Tabulka č.4 Způsob aplikace drogy nealkoholového typu

	Uživatelé		Neuživatelé		Celkem	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Čicháním	2	2,5%	0	0%	2	2,5%
Šňupáním	12	15%	2	2,5	14	17,5%
Žvýkáním	0	0%	0	0%	0	0%
Kouřením	8	10%	6	7,5%	14	17,5%
Pitím	0	0%	0	0%	0	0%
Polykáním	0	8%	0	0%	0	0%
Vpichy	24	30%	0	0%	24	30%
Kombinací způsobů	0	2%	0	0%	1	2%
Jinak	0	0%	0	0%	0	0%
Nikdy neaplikoval	0	0%	26	32,5%	26	32,5%
Celkem	46	57,5%	34	42,5%	80	100%

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že nejčastějším způsobem aplikace drogy jsou vpichy, což z celkového počtu uvedlo 24 respondentů tj. 30% dotázaných. Na dalším místě je kouření s 14 respondenty a 17,5% dotázaných. Na dalších místech v celkovém pořadí oblíbenosti aplikace se umístilo šňupání se 12 respondenty z řad uživatelů a 2 neuživatelů, což je 17,5% počtu všech dotázaných. 2 respondenti uvedli jako způsob aplikace čichání, což jsou 2,5%.

3.5.6 Vyhodnocení otázky č.8

V této otázce jsme zjišťovali, kolikrát byli respondenti řady uživatelů soudně trestáni. Údaje, které jsme získali, jsme zanesli do následující tabulky č.5.

Tabulka č. 5 Rozdělení uživatelů na jedenkrát a vícekrát soudně trestané

	Soudně trestán	1x	2-3x	4-5x	6-7x	8 atd.	Celkem
	Počet	2	6	6	16	16	46
	%	4,4%	13%	13%	34,8%	34,8%	100%

Jak je zřejmé, respondentů, kteří jsou poprvé soudně trestáni, je pouze 4,4%. Zbýlých 95,6% uživatelů je vícekrát soudně trestaných. Tento výsledek je očekávaný, neboť se jedná odsouzené ve věznici s ostrahou, kde se zpravidla zařazují vícekrát soudně trestaní.

3.5.7 Vyhodnocení otázky č. 9

V této otázce jsme zjišťovali, zda respondenti z řad uživatelů páchali trestnou činnost pod vlivem drog. Údaje, které jsme získali, jsme zanesli do následující tabulky č.6.

Tabulka č. 6 Rozdělení uživatelů, kteří páchali či nepáchli tr.činnost pod vlivem drog

ANO	32	69,5%
NE	14	30,5%
Celkem	46	100%

Jak je zřejmé z této tabulky, 32 respondentů z řad uživatelů uvedlo, že trestnou činnost pod vlivem drog páchali, což je 69,5%, a 14 respondentů uvedlo, že trestnou činnost pod vlivem drog nepáchali, což je 30,5%.

3.5.8 Vyhodnocení otázky č. 10

V této otázce jsme zjišťovali, zda u respondentů z řad uživatelů bylo motivem trestného činu opatření si finančních prostředků na drogy. Údaje, které jsme získali, jsme zanesli do následující tabulky č.7.

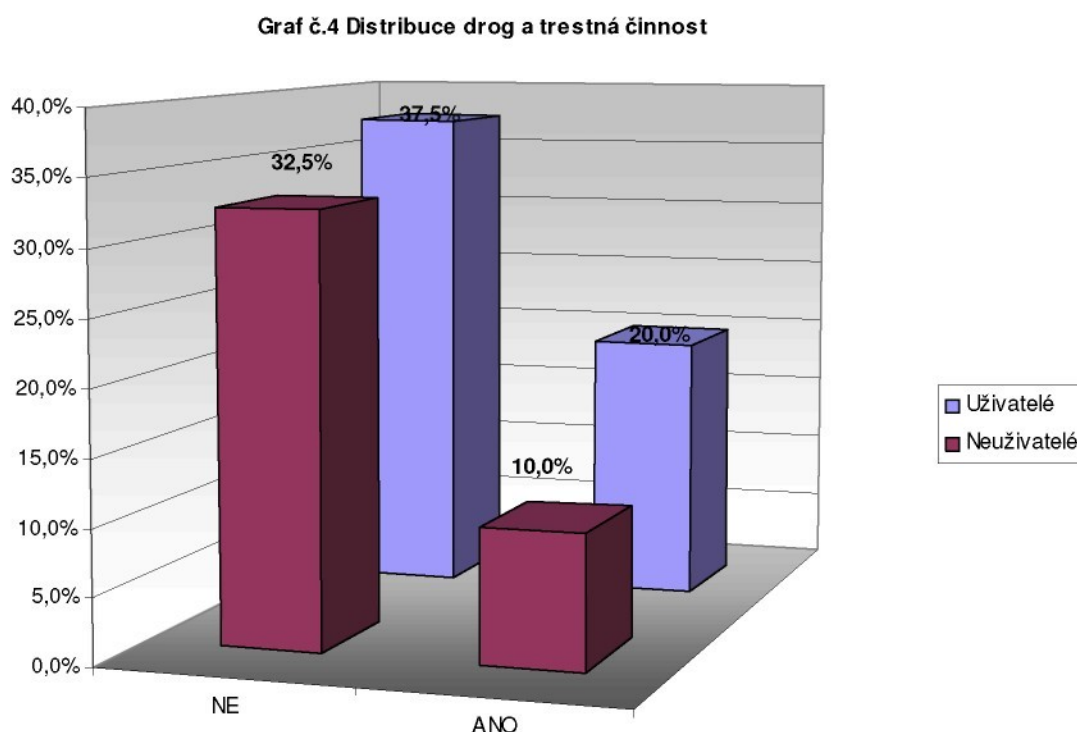
Tabulka č. 7 Rozdělení uživatelů, u kterých bylo motivem trestného činu opatření finančních prostředků na drogy

ANO	20	43,5%
NE	26	56,5%
Celkem	46	100%

Z této tabulky je patrné, že uživatelé, u kterých bylo motivem trestného činu získání finančních prostředků na obstarání drogy, odpověděli v 20 případech ano, což je 43,5 % a v 26 případech odpověděli ne, což je 56,5%.

3.5.9 Vyhodnocení otázky č. 11

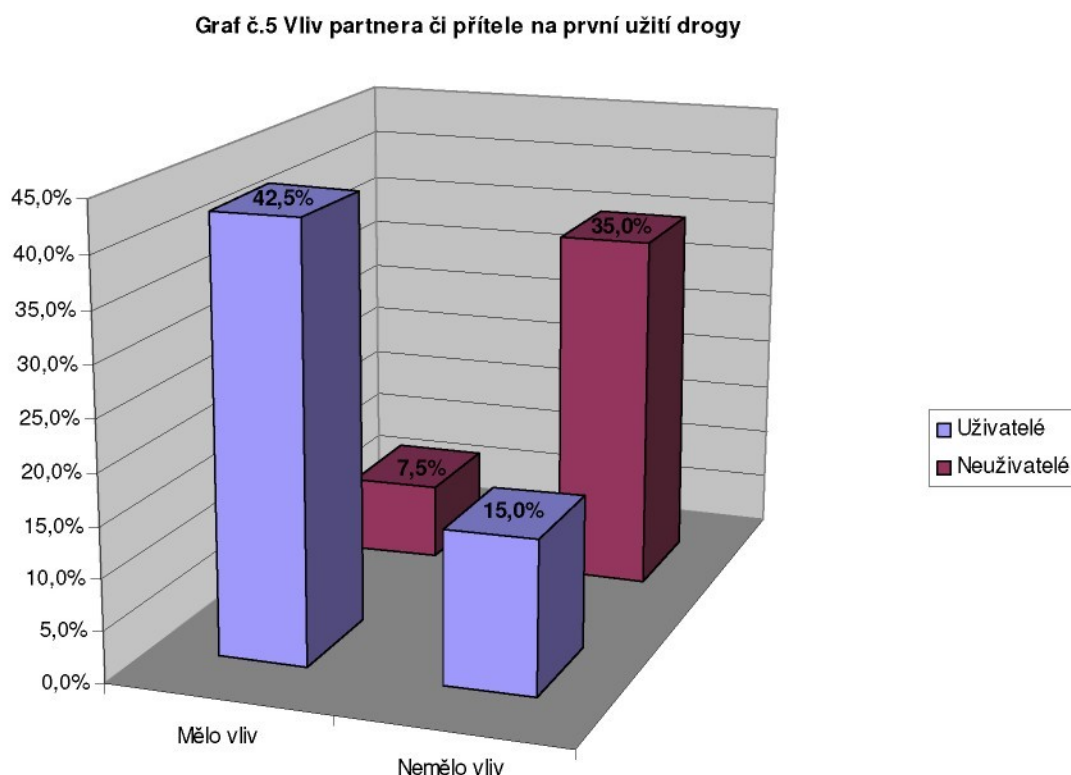
V této otázce jsme se ptali respondentů, zda prodej a distribuce drog byla jejich trestnou činností. Údaje, které jsme získali, jsme zanesli do následujícího grafu č. 4.

Z tohoto grafu je patrné, že mezi uživateli nealkoholových drog z celkového počtu 80 respondentů se 16 odsouzených, což představuje 20%, kteří se zabývali prodejem a distribucí drog. Je zarážející, že mezi neužiteli drog se prodejem a distribucí zabývalo 8 odsouzených, tedy 10%. Je patrné, že i osoby, které nikdy drogy neužívaly nebo s nimi jen experimentovaly, se zabývaly prodejem a distribucí drog. Domníváme se, že takto snadno získávají značný finanční zdroj obživy.

3.5.11 Vyhodnocení otázky č. 12

Danou otázkou jsme zjišťovali, zda na první užití drogy nealkoholového typu mělo vliv užívání drogy či experimentování s drogou u přítele, nebo partnerky respondenta. Zjištěné výsledky jsou přeneseny do následujícího grafu č. 5.

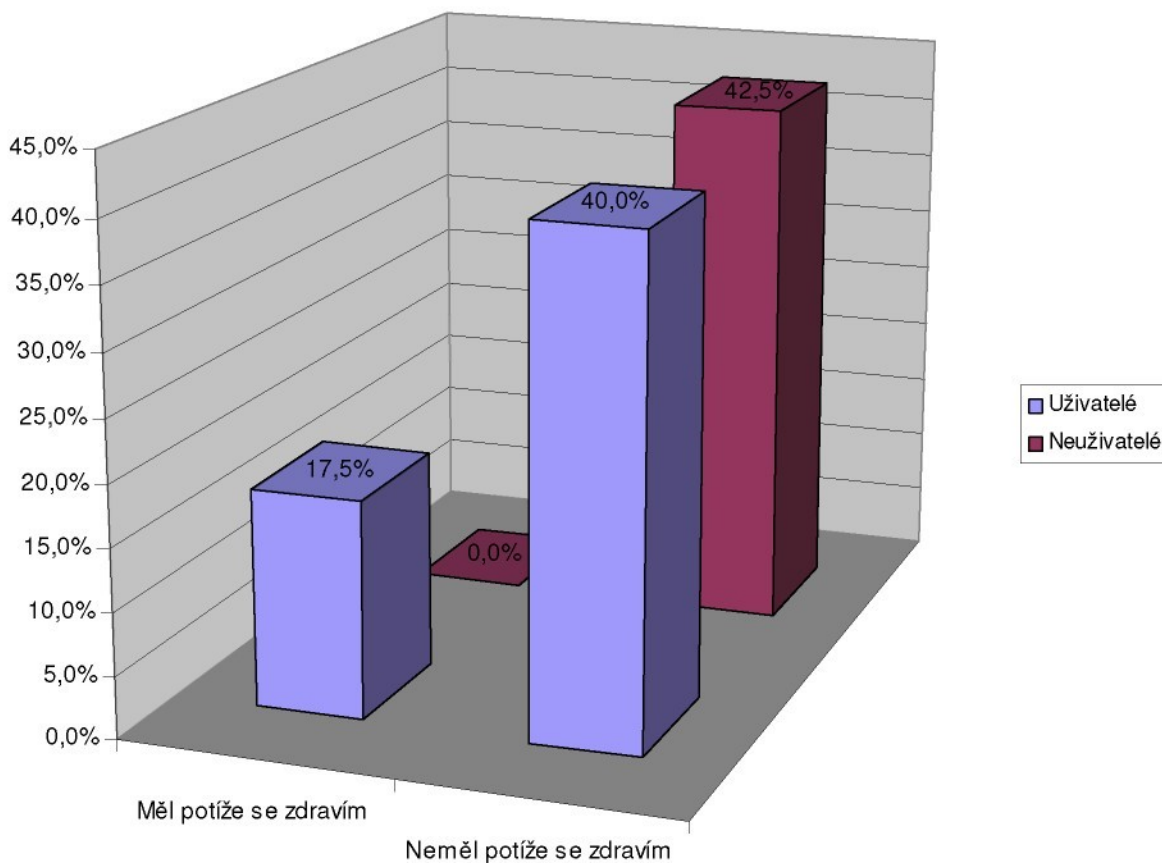
Dle výsledků po zpracování této otázky, je zřejmé že užívání či experimentování s drogou u přítele či partnerky mělo jak u respondentů uživatelů, tak i u respondentů neuživatelů, kteří v minulosti pouze s drogou experimentovali, značný vliv na jejich první užití.

U uživatelů se 34 dotázaných vyjádřilo, že užívání blízké osoby mělo vliv na jejich první užití, pouze 12 uživatelů uvedlo, že užívání drog u blízké osoby dle jejich názoru nemělo žádný vliv na první užití. U neuživatelů je tento rozdíl ještě podstatnější. Pouze šest dotázaných neuživatelů, kteří s drogou experimentovali, uvedli, že jejich první experiment s drogou má spojitost s přáteli, zatímco 28 neuživatelů tuto souvislost vyvracejí.

3.5.12 Vyhodnocení otázky č. 13

V této otázce jsme zjišťovali, zda před nástupem výkonu trestu odnětí svobody (dále jen VTOS) respondenti měli nějaké objektivní či subjektivní potíže se svým zdravotním stavem. Údaje jsme po zpracování odpovědí opět přenesli do grafu č.6.

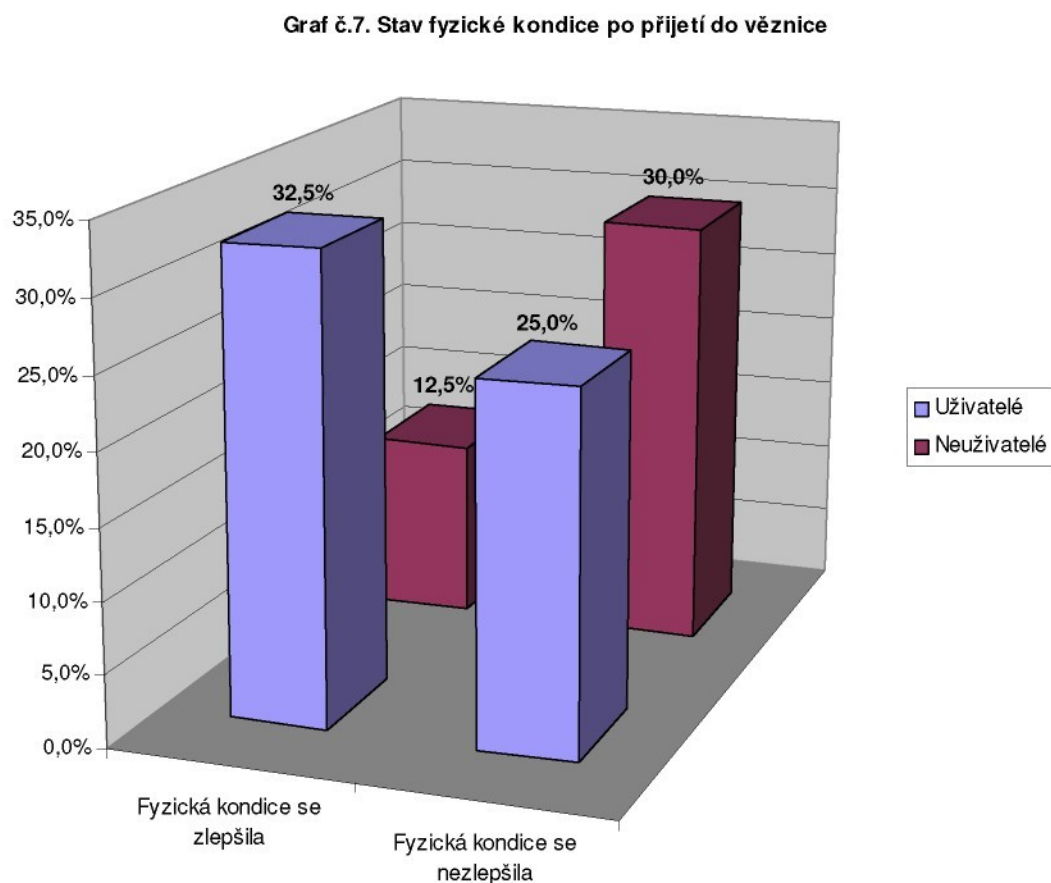
Graf č.6. Potíže se zdravím před nástupem do VTOS v souvislosti s užíváním nealkoholových drog

Dle grafu je zřejmé, že nikdo z respondentů neuživatelů neměl zdravotní potíže se zdravím před nástupem do VTOS tj. všech 34 neuživatelů bylo bez subjektivních či objektivních zdravotních potíží, které by souvisely s užíváním nealkoholových drog. U dotazovaných uživatelů potíže ze zdravotním stavem v souvislosti s užíváním nealkoholové drogy uvedlo 14 z 46 respondentů uživatelů. Z celkového počtu potíže udalo 17,5% respondentů, naopak bez potíží bylo 82,5% dotázaných.

3.5.13 Vyhodnocení otázky č. 14

V této otázce jsme zjišťovali, zda se po přijetí do věznice zlepšila fyzická kondice. Výsledek je zaznamenán v následujícím grafu č.7.

Dle výsledků po zpracování této otázky a znázorněných v grafu jsme zjistili, že zlepšení svého fyzického stavu připouští 26 respondentů uživatelů a 10 respondentů neuživatelé, což je procentuelně vyjádřeno 32,5% respondentů uživatelů a 12,5% respondentů neuživatelů. Zbýlých 20 respondentů uživatelů v celkovém množství 25% a 30 respondentů neuživatelů 30% z celku, uvádí, že se jejich stav po přijetí do věznice nezlepšil.

3.5.14 Vyhodnocení otázky č. 15

Touto otázkou jsme chtěli znát názor odsouzených co pro ně představuje užívání drog. Někteří odsouzení se k této otázce vyjádřili velmi stručně a jiní odpověděli velmi rozsáhle.

Z řady respondentů, kteří drogy nikdy nezneužili ani s nimi neexperimentovali, na tuto otázku odpovídali celkem jasně a výstižně, buď pro ně neznamení nic nebo se vyjadřovali, že užívání drog je ztráta lidskosti a své osobnosti, dále se objevily názory, že jde o likvidaci osobnosti a sebepoškození a pro některé respondenty drogy představují hrozbu společnosti. Odsouzení, kteří s drogou pouze experimentovali, uvedli většinou, že droga pro ně představuje pouze zábavu nebo nic.

Odpovědi na tuto otázku u uživatelů drog byly rozsáhlejší. Většina dotazovaných uvedla, že drogy pro ně představují únik a odpočinek od reality, pocit bezstarostnosti, zlepšení nálady, uvolněnost a jiný pohled na svět. Skoro ve všech odpovědích na tuto otázku se vyskytl názor, že užívání drog pro ně představuje zvýšenou sexuální výkonnost a vnímavost. Také se zde objevily názory jako oddálení abstinčních příznaků a rychlý zdroj výtěžku finančních prostředků.

3.6 Ověření výsledků ve spisové dokumentaci odsouzených

Při ověřování výsledků, které jsme získali po zpracování dotazníku, se nevyskytly oproti těmto výsledkům závažnější rozdíly.

Na rozdíl, na který jsme narazili, byl počet respondentů, kteří se hlásili jako uživatelé nealkoholových drog s výjimkou tabáku a jeho výrobků. Zatímco v dotazníku se jako uživatel označilo 46 odsouzených, tak ve spisové dokumentaci jsme jako uživatelů zjistili pouhých 38 odsouzených. Tuto skutečnost připisujeme tomu, že při vstupním ústním pohovoru se k této skutečnosti někteří odsouzení nepřiznávají.

Posledním rozdílem (pro šetření pouze doplňujícím) zjištěným při porovnávání výsledků dotazníku a spisové dokumentace bylo uvedení nesprávného počtu odsouzení u 4 odsouzených (dva byli z výzkumu vyloučeni). U zbylých 2 respondentů byl tento rozdíl u prvního respondenta o jedno odsouzení méně, u druhého respondenta o tři odsouzení méně. Oba tito respondenti, ale patřili dle rozdělení výsledků otázky č.8 a zpracovaných v tabulce č.5 do kategorie 8x a vícekrát trestaný odsouzený, takže jejich vědomé či nevědomé zamlčení těchto trestů se ve výsledcích neprojevalo.

3.7 Interpretace výsledků

Z provedeného výzkumu vyplynula tato zjištění:

- Užívání drog je sociální problém, jelikož se jedná o jev rozšířený, který se objevuje ve stále větším měřítku. Jak vyplynulo z našeho výzkumu ze 100% respondentů je 57,5% uživatelů a 42,5% neuživatelů. Dále z celkové zkoumané skupiny 32,5% respondentů neexperimentovalo s drogou nealkoholového typu, přičemž z tohoto výzkumu byla vyloučena naše nejrozšířenější nealkoholová droga tabák a výrobky z tabáku.
- Jako velice značný se projevil vliv přátel a partnerky na první užití nealkoholové drogy. Tento vliv byl důležitý při prvním experimentu s drogou u 50% respondentů, jako nedůležitý ho uvedlo 50% respondentů. Důležitým faktorem je také místo prvního užití mezi nejčastější místa patří škola a internát, kde užilo drogu 17,5% dotázaných a diskotéka – večírek s 25% dotázaných, doma 10% dotázaných, chatu uvedlo 7,5% dotázaných. Zajímavá je také skutečnost, že 2,5% dotázaných uvedlo jako místo svého prvního experimentu s drogou nealkoholového typu věznici.
- Potvrzuje se také, že s drogou začínají experimentovat čím dál tím mladší věkové kategorie. Jako nejčastější věk prvního užití nealkoholové drogy uvedli respondenti věk 16-18 let. Tuto věkovou hranici uvedlo 12 dotázaných což je 15% ze všech respondentů. Zarážející ovšem je, že na druhém místě se umístil věk 12-15 let. Tuto věkovou hranici uvedlo 10 respondentů, což je 12,5% z celkového počtu dotázaných. Na první pohled zanedbatelné číslo 2 odsouzených a 2,5% respondentů, kteří užili drogu před dvanáctým rokem života. Na tomto je však zarážející fakt, že tito dva respondenti, kteří okusili drogu v takto mladém věku, u zneužívání nealkoholových drog zůstali. Dá se tedy předpokládat, že pokud se nezačne účinně bojovat proti užívání drog nealkoholového typu, tato věková hranice se bude neustále snižovat.

3.8 Potvrzení předpokladů

3.8.1 Komentář ověření stanovených předpokladů

Jak jsme již na začátku praktické části popsali, naším výzkumem jsme se zejména snažili ověřit tyto tři předpoklady:

- Ve Věznici Horní Slavkov je více jak 40% osob, které mají zkušenost s drogou
- Odsouzení nejvíce preferují stimulační drogy zejména Metamfetamin (Pervitin)
- Více jak 60% z odsouzených, kteří zneužívají nealkoholovou drogu, páchají trestnou činností

3.8.2 Komentář k prvnímu předpokladu

Předpokládali jsme, že ve Věznici Horní Slavkov se nachází více jak 40% odsouzených, kteří mají nějakou zkušenost s drogou nealkoholového typu. Z této skupiny nealkoholových drog byla vyňata naše jediná legální a nejvíce zneužívaná droga tabák a veškeré výrobky vyrábějící se z tabáku.

Jak vyplývá ze zpracovaných dat odpovědí respondentů na dotazníkovou otázku č.5, které jsou vyznačeny v grafu č.2, respondentů, kteří někdy užili nealkoholovou drogu je 46 což je 57,5% z celkového počtu 80 dotazovaných. Zbylých 26 respondentů, což je 32,5% všech dotázaných udalo, že nikdy s žádnou nealkoholovou drogou, s výjimkou tabáku, neexperimentovalo. Tyto údaje se nám potvrdily i po zpracování odpovědí na otázky č.4, 5, a 7, kde se k neexperimentování s drogou přihlásilo vždy stejných 26 respondentů. Dále jsme při zpracování otázky č.5, jejíž výsledky jsou vyznačeny v grafu č.2 rozdělili tyto respondenty na uživatele a neuživatele. Přitom do skupiny neuživatelů byli zařazeni ti respondenti, kteří drogu neužili, či s ní jen experimentovali.

Do skupiny uživatelů byli zařazeni respondenti, kteří drogu užívají i ve výkonu trestu odnětí svobody, či drogu užívali před nástupem do věznice a nyní z donucení abstinují.

Při tomto rozdělení vznikla skupina uživatelů, ke které se hlásilo 46 respondentů. Těchto 46

respondentů činilo 57,5% ze všech dotazovaných odsouzených. Zbýlých 34 respondentů, 42,5% dotazovaných bylo zařazeno do skupiny neuživatelé.

Z těchto údajů je patrné, že se náš předpoklad nejen potvrdil, ale i velmi předčil náš úsudek. Námi stanovená hranice 40% těch, kteří mají zkušenost s nealkoholovou drogou, byla svými 57,5% překročena o 17,5%.

3.8.3 Komentář ke druhému předpokladu

V tomto druhém předpokladu jsme předpokládali, že mezi nejzneužívanější drogy u uživatelů a experimentátorů s drogou, které jsme zkoumali ve Věznici Horní Slavkov, patří Metamfetamin (Pervitin), nebo jiná droga ze skupiny stimulačních drog.

Při zpracování otázky č.6, jejíž výsledky jsme zpracovali do přehledné tabulky č.3, jsme zjistili tyto skutečnosti. Mezi nejoblíbenější drogy u námi zkoumaného vzorku patří droga Metamfetamin tedy Pervitin ze skupiny stimulačních drog, kterou užívá 34 uživatelů, což je 42,5% dotázaných, u neuživatelů tuto drogu jako drogu, kterou preferují, neudal ani jeden respondent.

Druhé místo obsadila marihuana ze skupiny konopných drog, kterou užívají 4 uživatelé což je 5% dotázaných. Tato droga také patří mezi nejčastěji zastoupené při experimentování s drogou nealkoholového typu a při našem výzkumu jsme zjistili, že ji preferuje 6 neuživatelů. Celkem tedy tuto drogu preferuje 10 respondentů , což je 12,5% ze všech dotázaných.

Ostatní drogy jako toluen, kokain, hašiš a heroin nebyly výrazněji zastoupeny. Každou z uvedených drog uvedlo po dvou uživatelích.

Jak je zřejmé dle výsledků našeho průzkumu, náš předpoklad, že převážná většina odsouzených ve Věznici Horní Slavkov preferuje stimulační drogy, zejména pak Metamfetamin (Pervitin), se potvrdil.

3.8.4 Komentář ke třetímu předpokladu

V tomto našem posledním předpokladu jsme se domnívali, že více jak 60% z odsouzených, kteří zneužívají nealkoholovou drogu, páchají trestnou činností.

Tuto skutečnost jsme zjišťovali v otázce č.9 a výsledky po zpracování odpovědí jsme převedli do tabulky č.6. Jak vyplynulo z odpovědí respondentů uživatelů drog nealkoholového typu, 32 respondentů uvedlo, že trestnou činností pod vlivem drog páchali, což je 69,5%, a 14 respondentů uvedlo, že trestnou činností pod vlivem drog nepáchali, což je 30,5%.

Dále jsme zjišťovali otázkou č.10, jejíž výsledky jsou zpracovány v tabulce č.7, zda u respondentů z řad uživatelů, bylo motivem trestného činu opatření si finančních prostředků na drogy.

Z této tabulky je patrné, že uživatelé, u kterých bylo motivem trestného činu získání finančních prostředků na obstarání drogy, odpověděli v 20 případech ano, což je 43,5 % a v 26 případech odpověděli ne, což je 56,5%.

Z uvedeného výzkumu je zřejmé, že zneužívání drog nealkoholového typu má vliv na trestnou činnost, kterou páchají. Souvislostí je mnoho. Ať už jde o důvod plynoucí z nedostatku finančních prostředků na obstarání drogy, či odstranění vrozených zábran, nebo změny chování po užití nějaké drogy. Drogy a trestná činnost spolu souvisí. A to i přesto, že hlavně uživatelé si tuto skutečnost nepřipouštějí, či dost možná jen nechtějí připustit.

Náš předpoklad, že více jak 60% odsouzených zneužívajících nealkoholovou drogu páchají trestnou činností, se potvrdil.

4 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo, abychom se pokusili zjistit pomocí dotazníku, jaký vliv může mít užívání nealkoholových drog na páchání trestné činnosti u posuzovaných respondentů. Všechny tři stanovené předpoklady se potvrdily.

První předpoklad se nejen potvrdil, ale i předčil náš úsudek. Námi stanovená hranice 40% odsouzených Věznice Horní Slavkov, majících zkušenost s nealkoholovou drogou, byla svými 57,5% překročena o 17,5%.

V druhém předpokladu jsme se domnívali, že mezi nejzneužívanější drogy u uživatelů, které jsme zkoumali ve Věznici Horní Slavkov patří Metamfetamin (Pervitin), nebo jiná droga ze skupiny stimulačních drog. Tento předpoklad se také potvrdil. Z celkového počtu 46 uživatelů tuto drogu preferuje 34 respondentů.

Ve třetím předpokladu jsme se domnívali, že více jak 60% z odsouzených, kteří zneužívají nealkoholovou drogu, páchají trestnou činnost. Jak vyplynulo z odpovědí respondentů uživatelů drog nealkoholového typu, tak 32 respondentů uvedlo, že trestnou činnost pod vlivem drog páchali, což je 69,5%, a 14 respondentů uvedlo, že trestnou činnost pod vlivem drog nepáchali, což je 30,5%.

Spotřeba drog mezi dětmi a mládeží v naší zemi každým rokem stoupá. Mnoho mladých lidí má zkušenost s marihuanou a nejužívanější drogou u experimentujících a závislých osob je pervitin. Nejpostiženější věkovou skupinou jsou většinou mladí lidé ve věku 15 až 19 let. Udává se, že až jednu třetinu všech uživatelů drog tvoří žáci a studenti škol.

Jako nejdůležitější opatření se jeví důsledná prevence jak v rodině, tak ve školách. Mezi rodiči a dítětem by měl být upřímný vztah, který by se zakládal na vzájemné důvěře. Rodiče by měli umět dítěti vysvětlit problematiku drog, jaké drogy existují, jaké jsou jejich účinky apod. Dítě by se mělo o drogách dozvědět dříve, než se s nimi dostane do kontaktu. Pokud rodiče ve svých rolích selhávají, bývá zpravidla jedinou nadějí pro zdravý vývoj jejich dětí škola. Učitelé a další pedagogičtí pracovníci však musejí být schopni vybavit žáky alternativními, sebedestrukci odmítajícími reakcemi na podněty, související s různými náročnými životními situacemi, do kterých se nezletilí a mladiství dostávají.

Aby školy mohly výchovně preventivní funkci plnit, musí mít k tomu vytvořeny potřebné

podmínky. Ty se vztahují nejen ke zvyšování osobnostních předpokladů a odborné úrovně pedagogických pracovníků, ale též k vytvoření potřebného prostoru pro jejich práci a odpovídajícímu hodnocení za aktivitu na realizaci preventivních programů.

Tato bakalářská práce byla velmi náročná, ale přinesla nám mnoho nových poznatků, které budeme moci uplatnit v činnosti sociálního pracovníka, dalším studiu a také v neposlední řadě v běžném životě.

5 Navrhovaná opatření

Cílem dnešní společnosti a hlavně každého z nás by měla být účinná prevence, která musí začít již u našich dětí, ale nejen u nich. Jsme toho názoru, že náprava situace tkví v trvalém působení na jedince, zejména v jeho dětském a mladistvém věku. Značné problémy začínají při selhávání výchovné funkce rodiny. Z tohoto důvodu se mladí lidé zařazují do negativních part a gangů, které jim dávají jako jediné možnost pocítit, že něco znamenají. A zde nastávají jejich kriminální a drogové začátky.

Poté se tito mladí lidé dostávají do přeplněných věznic, kde díky velkému počtu vězňů dochází k nedostatečné diferenciaci. Jedná se zejména o prvně potrestané pachatele a pachatele méně závažných trestných činů, u kterých by zřejmě byla možnost resocializace. Malé zkušenosti, zejména ve vězeňství, máme s léčbou toxikomanů. Chybí nám zejména vyškolení odborní pracovníci a dostatek specializovaných oddělení, kde bychom mohli s těmito drogově závislými daleko intenzivněji pracovat. Zjištěné poměrně vysoké procento vězňů drogově poznamenaných, by mělo směřovat k vytvoření specializovaných projektů a programů zacházení, zaměřených přímo na tuto problematiku, a to v každé věznici.

Nedostatečnou pozornost věnujeme přípravě vězně a stejně tak vězně-toxikomana na návrat do společnosti. Po propuštění je tomuto vězni pouze předána finanční částka na stravu a jízdné do místa bydliště, a sdělíme mu, že do tří pracovních dnů se musí nahlásit u své zdravotní pojišťovny. Tito lidé se potom většinou vrací do své staré party a dále zneužívají nealkoholové drogy a páchají další trestnou činnost. Mnohým z těchto propuštěných by zcela určitě prospěla změna prostředí, stylu života a nástup do práce. K tomuto by však bylo třeba, aby na penitenciární péči v dostatečné

míře navazovala postpenitenciární péče a aby odsouzení ještě před svým propuštěním navázali kontakt se svým sociálním kurátorem, na kterého se budou moci bezprostředně po propuštění obrátit.

Je tedy potřeba tuto postpenitenciární péči, kterou zajišťují jak orgány státní správy, tak zájmová sdružení občanů či charitativní organizace, lépe propojit s péčí penitenciární, aby se resocializační úsilí ve věznicích nestávalo marným. Do této oblasti pomoci bude muset být upřeno ještě mnoho pozornosti a zejména financí, neboť v současné době selhávají propuštění vězni ponejvíce právě z těchto důvodů a nedostává se jim tak příležitosti, aby se začlenili do normální společnosti.

Pokud by se tyto nedostatky odstranily, lze předpokládat, že by se mnohem méně lidí vracelo k užívání drog a páchání trestné činnosti.

6 Seznam použitých zdrojů

1. BORNÍK, Miroslav. *Drogy co bychom o nich měli vědět*. 1. vydání. Praha: Themis, 2001. 31s. ISBN 80-85821-98-2.
2. JELÍNEK, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Trestní zákon a trestní řád*. Praha: Linde, 2001. 897 s. ISBN 80-7201-304-1.
3. PRESL, Jiří. *Drogy poznej svého nepřítele*. Praha: Medea, 28 s. 2004.
4. PRESL, Jiří. *Drogová závislost*. 2. vydání. Praha: Maxdorf, 1995. 88 s. ISBN 80-85800-25-X.
5. RICHTER, Josef. *Likvidační životní styl*. Praha: 45 s. 2001.
6. SOCHŮREK, Jan. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie II. díl*. 1.vydání. Liberec: 2001. 47 s. ISBN 80-7083-495-1.
7. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie pro pomáhající profese*. 3. vydání. Praha: Portál, 1999. 444 s. ISBN 80-7178-678-0.

Sborníky a zákony

1. Zákon č. 37/1989 Sb. : o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.
2. Zákon č. 200/1990 Sb. : o přestupcích.
3. MIOVSKÝ, Michal., SPIRIG, Harald., HAVLÍČKOVÁ, Miroslava. *Vězeňství a nelegální drogy*. 1.vydání. Praha: ÚV ČR, 2003. 138 s. ISBN 80-86734-03-X.

7 Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník vlastní konstrukce

Přílohy

Příloha č. 1 Dotazník

Vážení respondenti tento dotazník je konstruován tak, aby jste si na konkrétní otázku vybrali jen jednu z předložených odpovědí. Pouze u otázek **1, 3, 8 a 16** je zapotřebí odpovídat jiným způsobem. V případě jakéhokoliv dotazu, se prosím přihlaste zvednutím ruky, ať nejsou rušeni ostatní respondenti. Na tento dotazník není časový limit, je anonymní, nebudeme se zajímat o odpovědi jednotlivců, jde nám o celkové vyhodnocení.

1. Váš nynější věk?

2. Nejvyšší dosažené vzdělání

- základní
- vyučen
- úplné střední
- vysokoškolské

3. V kolika letech jste poprvé užil drogu?

4. Kde jste poprvé užil drogu?

- doma
- na chatě
- na večírku
- na diskotéce
- na koncertě
- v hospodě – vinárně
- ve věznici
- jinde
- nikde

5. Užíváte nějaké nealkoholové drogy mimo tabáku, či užíval jste drogy před uvězněním?

ANO - NE

6. Jakou drogu užíváte – preferujete?

- Stimulační látky.
 - Pervitin
 - Kokain
 - Crack
 - Extase
- Opiáty.
 - Morfin
 - Heroin
 - Kodein
 - Braun
- Konopí.
 - Marihuana
 - Hašiš
- Halucinogenní drogy.
 - LSD
 - Psilocybin
- Těkavé látky.
 - Toluén
 - Trichlorethylen
 - Benzin
- Tlumivé látky.
 - Léky
- Žádné.
 - Žádné

7. Jaký způsob aplikace preferujete?

- Čicháním
- Šňupáním
- Žvýkáním
- Kouřením
- Pitím
- Polykáním
- Vpichy
- Kombinací více způsobů
- Jiným způsobem
- Nijak

8. Kolikrát jste byl soudně trestán?

9. Páchal jste trestnou činnost pod vlivem drog ? ANO – NE

10. Bylo Vaším motivem trestného činu opatřit si finanční prostředky na drogy ?
ANO – NE

11. Byl prodej a distribuce drog Vaší trestnou činností ?
ANO – NE

12. Mělo na Vaše první užití drogy vliv užívání či experimentování s drogou u kamaráda či partnerky
ANO – NE

13. Měl jste v době před uvězněním problémy se zdravím v souvislosti se zneužíváním drog?
ANO – NE

14. Zlepšila se vaše fyzická kondice po přijetí do věznice? ANO – NE

15. Co pro Vás představuje užívání drog ?